

Forsetaval á Filipsoyggjunum til heystar

Valið kann koma at hava stóran týðning fyrir víðurskiptini millum Manila og Washington

Seinasta heyst var forsetaval í USA, og nú í heyst verður aftur eitt forsetaval, sum kanska kann koma at hava nokkso fitt ligan týðning fyrir USA; tað er forsetavalið á Filipsoyggjunum, sum verður í november í ár.

At hetta valið kann koma at hava týðning fyrir USA kann kanska ljóða eitt sindur lögð, men orsökkin er, at teir báðir, sum eru uppstillaðir, hava hvør sína áskodan víðvikjandi víðurskiptunum við USA. Ter báðir eru núverandi forsetin Ferdinand E. Marcos, sum enn ikki er uppstillaður — men ongin ivi er um at tað verður hann — fyrir flokkin Nacionalista Party, og so senatorurin Sergio Osmena jr., sum tann 15. juni varð kosin til valevni hjá flokki sínum, Liberal Party.

Enn ongin forseti afturvaldur

Hetta valið kann koma at gerast nokkso spennandi, tí síðan Filipsoyggjarnar í 1946 fingi sjálvstýri frá USA, er enn ongin av teim seks forsetunum, sum hava verið, vorðnir afturvaldir. Í løtuni tykist tað tó, eins og Marcos forseti fer at broyta hesa støðuna, tí fyribils hevur hann ikki so fáar fyrimunir fram um Osmena. Tað er nevniliga eydnast Marcos-

stýrinum gjøgnum tey fyra árin, sum hann hevur havt valdið, at økja um framstigið á so týðningarmiklum økjum, sum útbýgjanina av vegum lands-

Hin russisk-sinnaði forsetin Ferdinand Marcos

ins, av skúlunum og av risframleiðsluni, sum eftir fyra árum er vaksin so nógv, at Filipsoyggjarnar frá at hava flutt nógv ris inn, nú telst millum tey stóru risutflutandi londini í Eysturasia.

Spurningarnir

Tað sum tó framvegis ger valið spennandi, er at enn finnast nógvir óloystir sosialir spurningar, at Osmena hevur almikið at finnast at. Osmena er

annars maðurin, sum er fyrir USA, og spurningarnir, sum skilja teir báðar á hesum økinum, eru

- 1.: Luttøkan í Vietnam-krígunum, og
- 2.: Laurel-Langley spurningarnir.

Filipsoyggjarnar eru við í Vietnamkrígunum við tí 2.000 mans stóru herdeildini PHILCAG. Studentafelagini í landinum eru serstakliga hart imóti hesari luttøku, og tað er onki at ivast í, at Marcos fer at lurta væl betri eftir krøvum teirra enn Osmena.

Í 1974 eru tær sonevndu Laurel-Langley avtalurnar við USA loknar, og tað er skilligt, at tann nýggi forsetin fær eitt stórt orð at siga í spurninginum um hvussu hesar skulu halda

stórpólitiski MIÐDEPULIN

v/ micky

fram. Hesar avtalur geva ikki bert USA stórar hernaðarstöðir á Filipsoyggjunum, men javnseta eisini í mongum fornum amerikanskar og filipinskar statsborgarar, t.d. innan týðningarmikil øki í vinnulivinum. Tað er heilt greitt, at Marcos,

um hann sleppur at halda fram, er hugaður fyrir at loysa Filipsoyggjarnar enn meira frá USA vinnuliga sæð, og hann hevur longu í hesum farna árinum roynt at fáa í lag handilsavtalur við Sovjet og Eystureuropa.

5 pst. av figgjarlógini!

Møguleikarnir hjá Osmena eru teir, at hann í 1961, tá hann var uppstillaður sum varaforsetavalevni, fekk fleiri atkvøður enn nakar hevði roknað við, og at hann er ómetaliga ríkur, og tað kann sanniliga eisini gersat neyðugt at vera fyrir yvirhovur at taka lut í valkappingini, tí til hana verða nýttur so nógvur peningur, at tað er samsvarandi við 5 pst av figgjarlógini.

Fyribils tykist tað sum nevnt hóast alt at vera Marcos, ið fer at vinna, men nógv kann henda til november er komin, og verður tað Marcos, so er eisini útítt til, at tákidi hjá USA eisini fer spakuliga at loysna í hesum heimspartinum, so sum tað í løtuni er við at gera í Suðuramerika.

micky.

ÚTVARPIÐ

Leygardagin 5. juli:

- 17.00 Kapprøður á Varmakeldustevnuni.
- 18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
- 18.42 Harmonikan.
- 19.00 Fyri 50 árum síðan.
- 19.20 Løtt lög.
- 20.00 Millum fjalls og fjøru.
- 21.00 Dansilög.

Sunnudagin 6. juli:

- 14.00 Tónleikasending.
- 14.30 Kvøðuljómar.
- 16.50 Veðurtíðindi og tíðindi.
- 17.00 Gudstænasta

Mánadagin 7. juli:

- 18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
- 18.42 Úr ymsum heraðshornum
- 19.00 Løtt lög.
- 19.30 Grammofonkonsert.

Týsdagin 8. juli:

- 18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
- 18.42 Barnaútlarp.
- 19.10 Tónleikur.

Mikudagin 9. juli:

- 18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
- 18.42 Samrøða við Johnnu Mariu Skylv Hansen.
- 19.10 Tónleikur.

Hósdagin 10. juli:

- 18.30 Veðurtíðindi og tíðindi.
- 18.42 Quo vadis?
- 19.10 Tónleikur fyrir hálvvaksin

Nomadar í Europa

Í fjør summar var 4. nátúrfrøðisligi flokkur á Føroya Læraraskúla á studiuførð í Svøríki.

Millum annað vitjaðu teir samarnar. Villi Hansen skrivur í hesi grein um samar í síni heild

Fyrstu ferð samar eru nevndir í søguni, er av tí rómverska søguskrivarinum, Cornelius Tacitus, í 1. öld. Hann kallar teir fenni. Fenni er finn er tí eitt gamalt navn fyrir lappar, og verður hetta navn enn nýtt í Noreg. Tað vanligasta navnið er lappi, men virkar hetta eitt sindur niðurstendi um teir, og vilja teir helst sjálvir verða nevndir samar, hóast hetta ikki hevur sligið heilt væl igjøgnum; men ikki er hetta meira niðurstendi enn so, at fólk, ið vit komu í samband við á ferð okkara í Norrbotten, sum stóðu samunum nær og komu nógv í samband við teir, kallaða teir hóast alt lappar.

Samarnir liva í Svøríki, Noregi, Finnlandi og Sovjetsamveldinum, og er talið á teimum umleið 34.000. Av hesum finnast 10.000 í Svøríki, 20.000 í Noregi, 2500—3000 í Finnlandi og 1500—2000 í Sovjetsamveldinum. Útbreiðslan er

um umfatar Kolahálsvoynna, gjøgnum Norðurfinland til Norðursvøríki (Dalarne) og Noreg (Trondhjem).

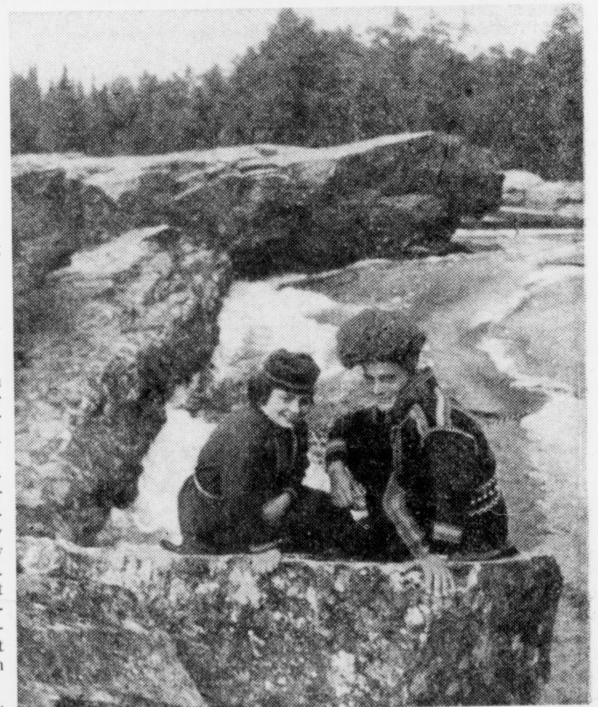
Tá ið talan er um samar, verður í flestum fornum hugsað um fjallasamarnar, ið liva sum nomadar; men hetta er bert ein partur av øllum samunum. Skógarsamarnir hava sín reindýraflokk innanfyri eitt avmarkað øki, har teir halda til bæði summar og vetur. Fiskasamarnir ella sjóvarsamarnir halda til við firðir, votn ella áir, og teirra mest týðandi føði er fiskurin. Nógvir samar hava verið búfastir og livað av landbúnaði ella skógarbrúki, og tey seinastu árin hevur ein hópur leitað sær vinnu inni í býum. Gjøgnum giftir blandaðar við ikki-samar hava nógvir heilt ella lutvist mist rasueykenni síni. Sostatt er nomadulappin, ið vit kenna hann, bert ein partur av hesum 34.000; men harafturimóti tann mest áhuga-verdi parturin.

Mentanin hjá fjallalapp-

unum, sum hon nú tekur seg út, er ikki stórt meira enn túsund ára gomul. Fyrr hava samarnir verið veiðu- og fiskimenn, og eftir tí, ið funnið er, hava teir deils búð við Atlantstrondina og deils sindur inni í landinum norðanfyri. Frá hesum vetrarbúplássum eru teir farnir niðan í fjallavotnini, har hópur av fiski var. Um heystið hava teir jagað vill reindýr.

Tá ið handilsmaðurin trongdi inn sunnanifr á fúa sær pelsskinn og villdýr, hava samarnir sæð, at reindýrin vóru av so stórum týðningi, at tey máttu verjast fyrir hesari hóttan. Nakrar ættir hava tá byrjað at fylgt teimum flakkandi reindýraflokkunum frá háslættanum til skógarøkið, og sostatt er nomadisman uppstaddur, sum vit kenna hana í dag.

Lappabýir vórðu grundaðir, har dýrin ferðadust, og ligga teir sum smøl bond parallellir við dalarnar norðanfyri. Hetta hevur ført til, at fjallasamarnir hava gott samband í UN-LS og

Í tí vøkrum fjallanáttuni við teim mongu ánunum, hava lappar havt ein tann stórsta vinnuvegin. Frá vetraribúum teirra hava teir leitað niðan í fjallavotnini, har hópur av fiski var.